

Hoeveel protestanten in Nuenen kwamen kerken op het moment dat het Van Goghkerkje in 1826 in gebruik werd genomen en later, in de tijd van Van Gogh?

Bezoekers van het Van Goghmuseum Vincentre vragen zich vaak af hoeveel protestanten in Nuenen kwamen kerken op het moment dat het Van Goghkerkje in 1826 in gebruik werd genomen en later, in de tijd van Van Gogh. Omdat het antwoord op deze vraag over de protestantse gemeenschap in Vincents tijd ongetwijfeld voor meer mensen interessant is, besteden wij daar in deze rubriek aandacht aan.

Het is bekend dat de protestantse gemeente Nuenen volgens de telling van 1815 officieel 69 lidmaten kende: Nuenen 41, Geldrop 14, Mierlo 9 en Stiphout 5. Deze vier gemeentes werden vanuit de Nuenense predikantenwoning pastoraal bediend. Overigens gold een minimum van 50 gemeenteleden voor de aanstelling van een predikant. Nuenen heeft daar steeds ruimschoots aan voldaan. Op het moment van ingebruikneming van het nieuwe kerkje aan de Papenvoort, zal het aantal zielen wat meer bedragen hebben. Overigens was de eerste officiële dienst in het kerkje op zondag 1 oktober 1826 en niet in 1825, zoals abusievelijk vermeld staat op blz. 8 in de Herziene gidsenhandleiding (versie 4.0).

tekening Kerk in Nuenen,
januari 1884

Complete bouwval

Tot 1798 (Franse tijd!) was de oude kerk in de Akkers officieel in handen van de protestanten, maar wegens de ruïneuze toestand van het gebouw waren ze jaren daarvoor al verhuisd naar de Gerwense kerk. Toen de kerk in de Akkers in datzelfde jaar overging naar de katholieken, bleven die hun schuilkerk aan het Heieind gebruiken. De middeleeuwse kerk was namelijk een complete bouwval geworden, zeker na een verwoestende storm in 1800. De protestantse diensten werden tot 1822 gehouden in een afgeschot stuk van de oude kerk, en daarna - tot 1826 - in de kerkenraadskamer in de pastorie aan de Berg. ¹⁾

Aantal lidmaten

Willen we weten hoeveel protestanten er waren in de tijd van dominee Theodorus van Gogh Van Gogh, dan zouden we ons globaal kunnen baseren op de telling van 1870. Op dat moment was Willem Lodewijk Begemann (vader van Margot) verantwoordelijk voor de gemeente. Het protestantse Nuenen rekende toen met 124 lidmaten uit vier gemeentes: Nuenen 81, Geldrop 35, Mierlo 7 en Stiphout 1. Wie toch die ene protestant was in Stiphout is ook bekend. Het was niet de eerste de beste: het betrof namelijk freule Constance van der Bruggen, woonachtig op kasteel Croy. Maar helaas, Stiphout zou ook die enige protestantse inwoner nog kwijtraken. Want de freule wilde, ondanks hevige protesten van ds. Begemann, per se katholiek worden! Op 11 juli 1870 is zij opnieuw gedoopt – en nu katholiek! – door de Stiphoutse pastoor...

Dus prinses Irene had een waardige voorgangster!

Peter van Overbruggen, Vincentre- gids

1) Van Kwast tot Regenboog. N. Nagtegaal e.a. Nuenen 1998